

انسان در گذرگاه هستی

مجموعه مقالات

(جلد اول)

تألیف:

آیت الله سید محمد خاмене‌ای

سرشناسه: خامنه‌ای، سید محمد، ۱۳۱۴ -
 عنوان و پدیدآور: انسان در گذرگاه هستی (مجموعه مقالات) / تألیف: سید محمد خامنه‌ای
 مشخصات نشر: تهران، بنیاد حکمت اسلامی صدرا، ۱۳۸۶.
 مشخصات ظاهری: ۳ ج.
 شابک: (ج ۱) 964-7472-82-x
 شابک: (دوره) 964-7472-89-7
 وضعیت فهرست‌نویسی: فیا
 موضوع: فلسفه اسلامی -- مقاله‌ها و خطابه‌ها.
 موضوع: انسان‌شناسی.
 شناسه افزوده: بنیاد حکمت اسلامی صدرا
 رده‌بندی کنگره: ۸ الف ۲ ب / BBR۸
 رده‌بندی دیویی: ۱۸۹/۱
 شماره کتابخانه ملی: ۸۵-۴۶۰۳۱ م

انسان در گذرگاه هستی (جلد اول)

(مجموعه مقالات)

تألیف

آیت‌الله سید محمد خامنه‌ای

چاپ اول، بهار ۱۳۸۶، ۲۰۰۰ نسخه

نشانی: تهران، بزرگراه رسالت، روبروی ضلع شمالی مصلای بزرگ تهران،

مجمع‌امام خمینی (ره)، بنیاد حکمت اسلامی صدرا

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۶۹۱۹، تلفن: ۸۸۱۵۳۲۱۰ و ۸۸۱۵۳۵۹۴ و ۸۸۷۳۴۶۸۹، دورنگار: ۸۸۸۳۱۸۱۷

کلیه حقوق، متعلق به بنیاد حکمت اسلامی صدرا است.

شابک: ۷-۸۹-۹۶۴۰۷۴۷۲ (دوره)

شابک: x-۸۲-۹۶۴۰۷۴۷۲ (جلد ۱)

ISBN 964-7472-89-7(SET)

ISBN 964-7472-82-x(Vol.1)

فهرست

ج	دیباچه
۱	فصل ۱: معرفت شناسی
۳	مسئله شناخت در فلسفه اسلامی
۱۵	ادراک حسی
۳۱	فصل ۲: وجود شناسی
۳۳	وجود مطلق
۴۳	فلسفه و علم و عشق
۵۱	هنر دینی و قدسی
۶۱	حدوث دهری و حکمت متعالیه ملاصدرا
۷۵	محقق نراقی و مسئله حدوث دهری عالم
۸۹	زمان و زمانی
۹۹	فصل ۳: فلسفه و دین (کلام)
۱۰۱	مسئله اعجاز و کرامت
۱۲۵	نبوت و رسالت

- فصل ۴: علم النفس و انسان شناسی..... ۱۵۷
- نفس انسان ۱۵۹
- «خلاقیت / خلافت انسان»..... ۱۷۹
- روح افلاطونی در فلسفه ملاصدرا ۱۹۷
- انسان سالم در حکمت عملی ۲۰۹
- ماهیت و متافیزیک مرگ ۲۲۳

دیساج

هستی، گذرگاهی است برای انسان که در تمام مراحل حیات دنیوی و اخروی خود، در آن پای پویا دارد و مرحله به مرحله آنرا تجربه می کند و از نظر می گذراند. هستی با تمام شکوه خود، در حکم صحنه یی است که بازیگر آن انسان است و همه چیز، از ابر و باد و مه و خورشید و فلک و ملک، در کارند که نقش انسان و کارگردان پنهان آن پدیدار شود. صحنه یی که همه اجزاء آن، کم و بیش، در قلمرو و نخجیر انسان است تا با تسخیر یک بیک و طی پله پله آن به نقطه پایان آن برسد و نقش خود را به انجام برساند.

هستی برای انسان، راهی است همانند عشق، بی پایان، دشوار و کشنده، شیرین و شورانگیز. تمام تلاش انسان در زیر سقف سپهر باید در راه شناخت، همنوایی، راهیابی به اصل هستی باشد زیرا که برای همین ساخته شده است.

هستی، برای انسان آگاه، منظری است زیبا ولی ترسناک، دایره یی است که مرکز آن وجود مطلق عشق آفرین است و گرداگرد آن، شعاعهایی بیکران و بی پایان که از مرکز برخاسته و جلوه های زیبایی را رنگ برنگ بنمایش می گذارد. دایره یی

است که اوج آن اوج بشریت و حضيض آن حضيض بشریت است و جز این دو هر چه هست افزارمندان و کارگزاران این گردشند.

هستی از بشر جداشدنی نیست و همه اطوار بشر، حیات او، موت و جهان آخرت او، برزخ و بهشت یا دوزخ او، همه جلوه‌هایی از هستی است. بشر هر چه بماند «هست» تر می‌شود و به هر گوشه‌ای از جهان بگریزد هستی بدنبال اوست، اگر چه بصورت شاهین مرگ باشد.

هستی همچون ارکستری بیپنای کیهان است که همه در آن نغمه سازند و هر کردار و رفتار بشر در طول زندگی زخمه‌یی است که بر تار وجود می‌زند و آهنگ آنرا در سراسر گیتی منتشر می‌نماید.

هستی رشته‌یی است که انسان را به عالم کبیر و عالم کبیر را به انسان مرتبط می‌سازد، همان هستی که در حکمت و فلسفه از آن سخن می‌گویند و همه اندیشمندان جهان، بطول تاریخ، در آرزوی شناخت آن سرگردان به هر سو رفته‌اند و با آنکه همچون ماهی در آب، مستغرق هستی بوده‌اند (بسا) راهی به درک آن نبرده‌اند.

از اینروست که انسان و جهان را نمی‌توان از هم جدا کرد. فهم و شناخت جهان و جهان آفرین در گرو شناخت و فهم انسان است، و همه جلوه‌های او، جسم و روح، عقل و حس، و کمال و نقص او باید در این کار باشد که: آیا این گذرگاه به کجا می‌رسد و این راه از کدام منزل سر درمی‌آورد؟

مجموعه‌یی که در پیش رو دارید گردآمده تلاشهایی است جسته گریخته بدنبال رابطه انسان و جهان و مظاهر هستی؛ از ادراک سخن رفته که نخستین گام ارتباط بشر با جهان و اولین پله برای آشنایی با هستی است، به تعریف نفس انسانی پرداخته، که شناختش کلید شناخت جهان و جهان آفرین است، و از قوا و

خلاقیت خداگونه نفس انسانی و اعجاز برگزیدگان خدا سخن گفته که شاهد بر خلافت الهی انسان است و در این گذرگاه (یعنی هستی)، به هر کجا سرزده است، در جستجوی گمشده‌یی گمنام و پنهان.

* * *

آنچه در این مجموعه آمده است، مقالاتی است که بمناسبت‌های مختلف از مؤلف درخواست شده تا به رشته تحریر درآورد و رقبه معانی را از رقبه و اسارت ذهن آزاد کند و به جولانگاه اندیشه‌ها و افکار دیگر بفرستد تا در خور توان و بنیه خود خدمتی کرده باشد.

اگر وجود مطلق را - که مبدأ مبادی است - در این مجموعه، رأس هرم بنامیم و انسان را تجلی نخستین آن بشماریم و روح و نفس را نهایت قوس نزول و بدایت قوس صعود بدانیم، بخشی از این مجموعه نشانگر دو قوس نزول و صعود در دایره هستی خواهد بود زیرا نفس انسان سالم و ادراک او که مبدأ حرکت روحی اوست و خلافت که میراث ازلیت است به معجزه و کرامت و نهایتاً مقوله نبوت خواهد انجامید و اوج آن خواهد شد و چهار سفر عقلی را در برابر خواهیم داشت.

بخش دیگر مربوط به مقالاتی است که استبطاراداً و طفیل سر هستی، به این مجموعه افزوده شده‌اند که بخشی مانند مقالات: ارسطو - نراقی - مجلسی - میرداماد و ... به تاریخ فلسفه مربوط می‌شود و بخشی دیگر در مباحثی است که امروز در سراسر جهان بر سر زبان‌هاست و از آن گریز و گزیری نیست ماننند مسئله جهانی‌سازی معروف به جهانی شدن (که در جلد دوم خواهد آمد).

* * *

دیری با وجود اصرار بسیاری از دوستان و علاقمندان به حکمت بر چاپ و پخش این مقالات، که برخی بیش از دو دهه عمر دارند، در چاپ این مجموعه انکار و یا تردید داشتم و آنرا نغمه‌یی ناساز می‌دیدم و قابل ارائه دوباره نمی‌دانستم تا آنکه قبول رضای یاران را رضایت داده و آنها را به دست طبع سپردم. امید است اگر سخنی تازه در آن هست منشأ بحث و کندو کاو بیشتر شود و از این پیوند افکار و آراء، بوستان حکمت و اندیشه پر ثمر گردد.

منه التوفیق و علیه التوکل